

ТЕХНИКА ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА ТАЛАБАЛАРГА ТЕХНОЛОГИК КОМПЕТЕНЦИЯНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК МОҲИЯТИ

*Жиззах политехника институти
Бутаева Наргиза Бурибойовна*

Техника олий таълим муассасалари талабалари фикрлашнинг мослашувчанлиги ва қарорлар қабул қилишнинг ҳаракатчанлиги, тўпланган тажриба ва илғор ғояларни қайта кўриб чиқа оладиган, ишлаб чиқариш жараёнини замонавий технологиялар асосида лойиҳалашга қодир, нафақат қобилият ва имкониятлар ҳисобга олинадиган малакали мутахассисларни тайёрлашни талаб қилади.

- ўқув жараёнининг тўлиқ бошқарилиши, ўқув циклининг дизайни ва такрорланувчанлиги ғояси асосида профессор-ўқитувчининг касбий фаолиятини янгилаш.

Замонавий ўқитиш технологияларининг моҳиятини аниқлашга қаратилган турли хил ёндашувларни таҳлил қилиш бизни ушбу технологик компетенцияни талқин қилишда ҳамфикрлик ҳали ҳам чет эллик олимлар орасида эришилмаганлигига ишонттиради. "Технологик компетенция" тушунчасини кўриб чиқишда мавжуд бўлган турли хил ёндашувларга қарамай, уларнинг барчаси амалий педагогик муаммоларни ҳал қилиш учун мақбул шароитларни яратишга қаратилган.

"Технология" атамаси ишлаб чиқариш секторидан олинган. Технология (грекча: „течно“ — хунар, уста ва „логос“ — фан, таълим) — илмий-практика асосида хом-ашёни тайёр маҳсулотга айлантиришнинг усуллари дир. Технологик жараён керакли, сифатли маҳсулотни олиш учун зарур воситалар ва шароитлардан фойдаланган ҳолда операцияларнинг маълум бир кетма-кетлигини таъминлайди [2, 3].

“Технологик компетенциянинг ўзига хос хусусияти шундаки, унда шундай ўқув жараёни ишлаб чиқилган ва амалга оширилган бўлиб, у аниқ белгиланган мақсадларга изчил йўналтирилган ўқув жараёнининг технологик қурилишига эришишни кафолатлаши керак". Ушбу мақсадлар ўрганилаётган мавзу ёки мавзунинг мазмуни, профессор-ўқитувчи ва талабаларнинг ўзаро боғлиқ фаолияти, шунингдек талабанинг шахсият ривожланишининг ички жараёнлари асосида белгиланади. Технологик компетенция доирасидаги ўқув мақсадлари талабаларнинг ҳаракатларида ифодаланган ўқув натижалари орқали шакллантирилади. Бу сизга муҳим нарсаларга эътибор қаратиш, мақсадларни

аниқлаштириш ва ўқув натижаларини баҳолаш учун мезонларни яратишга имкон беради [1].

Компетенция –фан бўйича эгаллаган назарий билим, амалий кўникма ва малакаларни кундалик ҳаётида дуч келадиган амалий ва назарий масалаларни ҳал қилишда фойдаланиб, амалиётда қўллаш олишдир.

Бир қатор тадқиқотлар замонавий кадрларнинг технологик компетенциясининг умумий хусусиятларига бағишланган бўлиб, унинг моҳияти, тузилиши ва мазмунини аниқлашга турли хил ёндашувларни таклиф этади.

Бинобарин, компетенция таркибида иккита таркибий қисмни ажратиш мумкин: фаолият (ишлаб чиқариш фаолиятини амалга ошириш билимлари, кўникмалари, ва усуллари) ва коммуникатив (ишлаб чиқариш жараёнида мулоқотнинг билимлари, кўникмалари ва усуллари).

Профессор-ўқитувчилар томонидан замонавий таълим технологияларидан фойдаланиш самарадорлиги, тадқиқотчи олимлар таъкидлаганидек, тегишли технологик компетенция тури технологик жараёнларнинг мавжудлиги билан белгиланади. Тизимли ёндашув асосида олий таълим муассасаларининг таълим жараёнига ахборот технологияларни кенг жорий этиш шароитида талабаларнинг касбий фаолиятидаги технологик компетенциянинг аҳамиятини деярли баҳолаб бўлмайди.

Технологик компетенцияни биз талабаларнинг ажралмас касбий ва шахсий характеристикаси деб биламиз, унга қуйидагилар киради: технологиялар тўғрисидаги билимлар, технологик маҳоратлар тўплами, касбий аҳамиятга эга шахсий фазилатлардан иборат.

Талабаларнинг технологик компетенциясининг моҳиятини бундай англаш, уни тўғридан-тўғри ишлаб чиқариш фаолияти жараёнида, яъни тажриба тўплаш жараёнида намоён бўлиши ва шаклланиши мумкин деган хулосага келади. Шу билан бирга, унинг баъзи таркибий қисмлари талабалар билимини ошириш ўқув жараёнида шаклланиши мумкин. Технологик компетенцияни шакллантириш - бу юқори самарали ишлаб чиқариш фаолият қобилятини ривожлантиришга қаратилган касбий тайёргарликнинг қуйи тизимидир.

Шундай қилиб, технологик компетенцияни шакллантириш биз томонимиздан шахс томонига янги билимларни ўзлаштиришнинг мураккаб, бошқариладиган жараёни ҳамда махсус ташкил этилган ўқув жараёнида касбий фаолият тажрибаси сифатида қаралади.

"Модел" тушунчаси ноаниқ талқинга эга. Бироқ, илмий адабиётда ҳар хил турли хил маъноларнинг иккитаси энг кўп учрайди: 1) объект аналог сифатида модел; 2) намуна сифатида модел [4].

Хулоса қилиб айтганда, биз кўриб чиққан модел тушунчаси талабаларни, олий таълим муассасаларининг ўқув жараёнида муҳандислик фаолиятининг

юқори самарадорлигини таъминлайдиган электрон таълим воситаларидан фойдаланишга тайёрлашни тизимли ва мақсадга мувофиқ ташкил этилишини англатади.

Адабиётлар

1. *Манако А.Ф., Синуца К.М.* ИКТ в обучении: взгляд сквозь призму трансформаций // Образовательные технологии и общество (*Educational Technology & Society*). – 2012. – Т. 15, № 3. – С. 392–414.
2. *Трайнев В.А., Трайнев И.В.* Информационные коммуникационные педагогические технологии (обобщения и рекомендации): Учеб. пособие. – М.: Дашков и К°, 2009. – 280 с.
3. *Гриценко В.И., Кудрявцева С.П., Колос В.В.* Дистанционное обучение: теория и практика. - К.: Наук. думка, 2004. – 375 с.
4. *Соловов А.В.* Электронное обучение: проблематика, дидактика, ехнология. – Самара: Новая техни-ка, 2006. – 464 с.